

Виклад основного матеріалу. Необхідність модернізації економіки як окремих регіонів, так і країни в цілому широко обговорюється серед українських науковців, тому існують різні точки зору щодо сутності самого поняття «модернізації». Сучасна концепція даного поняття виникла ще в середині ХХ століття – у часи розпаду європейських колоніальних імперій та становлення незалежних держав в Азії, Африці та Латинській Америці. Терміном «модернізація» було позначено соціальні, економічні, політичні, екологічні, демографічні та психологічні зміни, які переживали суспільства традиційного типу в процесі їхнього «осучаснення».

У контексті проблеми, що досліджується, важливо взяти до уваги, що з часу свого започаткування поняття «модернізація» еволюціонувало, пройшовши такі основні етапи:

- 50–60-ті рр. ХХ ст. – еталоном для модернізації інших країн визнавалися найбільш розвинені – західні (протиставлення «традиційного» суспільства «сучасному» як абсолютних протилежностей; визначення модернізації як процесу лінійного висхідного розвитку, пов'язаного із зламом, витіснення традицій сучасністю; ототожнення модернізації з вестернізацією, копіювання західних стандартів організації суспільного життя; трактування процесу переходу як складних, системних, всеохоплюючих, поетапних, незворотних та прогресивних революційних змін) [1];

- 70–80-ті рр. ХХ ст. – відзначалися критикою та переоцінкою ідей першого етапу – акцент робився на науково-технічну революцію; усвідомлення того, що модернізація традиційного суспільства може відбуватися в межах національної традиції і не повинна неминуче й у всіх випадках супроводжуватися її зламом; концепції модернізації були визнані альтернативою комуністичним теоріям трансформації. За С. Гантінгтоном, головною проблемою модернізації цього періоду є конфлікт між змобілізованістю населення, його прирученістю до політичного життя та наявними інститутами, структурами і механізмами артикулювання й агрегування його інтересів [2].

- з другої половини 80-х рр. ХХ ст. (відродження теорій модернізації на основі заперечення ліберально-раціоналістичного універсалізму або «віри в особливий шлях» розвитку кожної країни, обґрунтування необхідності їхнього синтезу; відозміна парадигми модернізації на основі розвитку теорії неомодернізації, посмодернізації, екологічної модернізації тощо) [3].

У другій половині ХХ ст. модернізація часто розглядалася як вестернізація, зважаючи на роль американської наукової школи та роль Західних суспільств у модернізації постколоніальних держав Азії та Африки. М. Михальченко аргументовано довів, що «поняття «модернізація» поширюється не лише на переходи від традиційних суспільств до сучасних, а й на процеси вдосконалення сучасних соціумів. За аналогією з розвитком техніки й технологій, будь-який механізм можна вдосконалити, надаючи його функціям більшої ефективності. Тому модернізаційний підхід можна й треба поширювати також на розвинені суспільства. У цьому разі відпаде необхідність в аморфних

концепціях «постмодернізації», які знижують чіткість політологічного, економічного і соціального аналізу» [4].

Нині поняття «модернізація» використовується дослідниками в трьох різних значеннях: перехід від традиційного суспільства до сучасного, зорієнтованого на інновації та поступальний розвиток; системні трансформації в напрямі індустріалізації, урбанізації, раціоналізації, бюрократизації, демократизації, та індивідуалізації суспільної життєдіяльності, започатковані в країнах Заходу в XVI ст.; зусилля малорозвинених країн спрямовані на те, щоб наздогнати розвинені країни, які співіснують з ними в одному історичному часі в межах глобального суспільства [5].

Сучасні визначення процесу модернізації з урахуванням різноманітних підходів, що наведені в сучасній науковій літературі, а також ЗМІ, зводяться до такого:

– модернізація – це система шляхів та заходів з подолання економічного і технологічного відставання країни від розвинених країн Заходу; у зв'язку з цим критерії і параметри модернізації, так само, як і шкала оцінки її успішності, можуть формуватися тільки відносно країн, прийнятих за зразок;

– українська модернізація є екзогенною, оскільки обумовлена тиском зовнішніх чинників, а не внутрішньою потребою еліт/суспільства/населення в модернізації;

– багато країн світу (Японія, Південна Корея, деякі держави Латинської Америки) пройшли шлях екзогенної модернізації, а їх досвід має для України істотну (в деяких елементах – визначальну) цінність;

– модернізація передбачає відмову від будь-яких уявлень про «особливий шлях» країни/цивілізації, хоча і передбачає інтеграцію деяких традиційних для існуючого соціуму цінностей і уявлень;

– модернізація може призвести до радикального та якісного скорочення відставання від країн, взятих за зразок, але ніколи не призведе ні до «наздоганяння», ні до «перегоняння»; модернізація, в певному сенсі – це фіксація неминучого, «справедливого» відставання від країн, взятих за зразок;

– в економічній сфері модернізація неминуче передбачає імпорт технологій як основу прориву в певних напрямках;

– модернізація – це короткостроковий або середньостроковий проект, що має чіткі часові параметри й межі [6].

Подібні визначення дозволяють стверджувати, що модернізація являє собою процес ціленаправленого покращення, оновлення суспільства, який веде до прогресивних змін, перетворень засобів виробництва, продукції та умов його економічного розвитку. Модернізація є системним процесом, що еволюційними методами у позитивному напрямку змінює фактори, умови, механізми, співвідношення, заходи розвитку суспільного виробництва або окремі пріоритетні складові всієї економіки та суспільства.

Зміст економічної модернізації характеризується структурними, технологічними та інституціональними змінами в національній економіці, спрямованими на підвищення її конкурентоспроможності [7], яку трактують як

сукупність інституцій та політику, що визначає рівень продуктивності та добробуту населення, а також потенціал зростання національної економіки [8].

У 2010–2011 рр. провідне місце у рейтингу глобальної конкурентоспроможності, який охопив 139 країн, посіли країни, з економікою, що базується на передових технологіях та інноваціях, розвиненій бізнес-культурі, компетентному макроекономічному управлінні, сучасній інфраструктурі, тісному співробітництві провідних наукових центрів та бізнесу, високому рівні захисту прав інтелектуальної власності, ефективних інституцій влади та регуляторного середовища. З трьох груп чинників формування конкурентних переваг (ресурсних, операційних стратегічних) найважливішими для цих країн є стратегічні, пов'язані з визначенням та реалізацією пріоритетів довгострокового інноваційного розвитку національних економік (табл. 1). Перше місце в рейтингу конкурентоспроможності посідає Швейцарія – індекс глобальної конкурентоспроможності якої 6,05 при середньосвітовому індексі [19], яка на думку аналітиків ВЕФ, має такі вражаючі результати завдяки прекрасним можливостям в інноваційній сфері та високій культурі ведення бізнесу.

Таблиця 1

Індекси глобальної конкурентоспроможності країн світу 2010–2011 рр.

Країна	Індекс глобальної конкурентоспроможності	Інфраструктура	Макроекономічне середовище	Технологічна готовність
Швейцарія	6,05	6,09	5,81	5,60
Швеція	5,98	5,76	5,61	6,12
Фінляндія	5,97	5,59	5,58	5,17
Німеччина	5,89	6,43	5,32	5,36
Данія	5,86	5,69	5,56	5,62
Нідерланди	5,82	5,93	5,29	5,99
Канада	5,77	5,80	5,14	5,14
Австралія	5,74	5,44	5,55	4,97
Японія	5,35	5,69	4,12	4,87
США	5,21	5,65	4,39	5,10
Словаччина	4,77	4,19	5,20	4,48
Уругвай	4,77	4,29	4,07	4,00
Польща	4,69	3,76	4,70	4,02
Йорданія	4,67	4,11	4,19	3,71
Іран	4,58	3,75	4,96	3,19
РФ	4,52	4,46	4,49	3,56
Мексика	4,51	3,74	5,24	3,55
Туреччина	4,49	4,21	4,47	3,85
Шрі Ланка	4,42	3,82	3,60	3,37
Румунія	4,36	3,44	4,50	3,82
Колумбія	4,35	3,59	4,85	3,61
Україна	3,92	3,83	3,20	3,37

Джерело: The Global Competitiveness Report 2010-2011. – World Economic Forum, 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.weforum.org

У рейтингу глобальної конкурентоспроможності 2011 року наша країна посіла 89 місце, при цьому індекс глобальної конкурентоспроможності у 2011 році скоротився на 7 позицій, порівняно з 2010, тобто він знизився до позиції 2009 року. Україна знаходиться позаду таких країн, як Естонія, Чехія, Польща, Литва, Азербайджан, Словацька Республіка, Російська Федерація та Казахстан, демонструючи значне відставання від середньосвітового індексу. Динаміка рейтингу конкурентоспроможності України залишається невтішною (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка рейтингу конкурентоспроможності України 2001-2011рр.

Роки	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Рейтинг конкурентоспроможності	69	77	84	86	75	77	73	73	82	89	82

Джерело: The Global Competitiveness Report. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.weforum.org

Аналіз засвідчує, що падіння рейтингу держави в 2011 році обумовлено різким погіршенням в сфері макроекономічної стабільності, ефективності товарних та фінансових ринків. Тому процес впровадження модернізації в Україні в сучасних умовах має вагомим значення та повинен керуватися пріоритетними цілями: реформування інститутів суспільства, структури реальної економіки; побудова високотехнологічної та конкурентоспроможної економіки; перехід до інноваційно-інвестиційної постіндустріальної економіки і суспільства. Модернізація має тісний зв'язок з такими процесами, як: удосконалення, раціоналізація і адаптація; перехід від старого до нового, від традиційних форм і типів господарювання до сучасних, цивілізаційних; прогрес, перетворення, реформування і трансформації; інтенсифікація; концентрація, централізація, монополізація, інтеграція і глобалізація; інновація, інноваційна діяльність; структурні зрушення; розвиток і зростання. Використання цих понять як інструментарію сучасного економічного розвитку дає можливість формування складових механізму впровадження модернізації як системного процесу.

Сучасна модернізація – це не індустріалізація, а трансформація індустріальних структур, що не відповідають сучасним реаліям, і рух до постіндустріального суспільства [8], до нової моделі економічного розвитку.

Можна погодитися з російським економістом О.Ю. Мамедовим, який обґрунтував можливість впровадження модернізації економіки країни тільки завдяки глобалізаційному напрямку її розвитку: «За моїм глибоким переконанням, саме імперативи економічної глобалізації є й імперативами модернізації економіки!» [10]. Концептуальне розуміння модернізації, вважає автор, вимагає її розгляду в контексті певної економічної теорії. І такою теорією може бути тільки теорія ціленаправленого економічного росту. Модернізація – це приріст виробництва в певних сферах, галузях і регіонах національної економіки [11].

На нашу думку, важливе місце в модернізації економіки посідає технологічна модернізація, на шляху до якої виникли проблеми: неефективною

лишається галузева структура промислового виробництва. Понад 2/3 загального обсягу промислової продукції припадає на галузі, що виробляють сировину, матеріали та енергоресурси, тобто на продукцію проміжного споживання; частка продукції соціальної орієнтації перебуває на рівні 1/5 загального обсягу промислового виробництва; майже зникає легка промисловість (2001 р. – 1,4 %, 2005 р. – 1,1 %, 2007 р. – 1,0 %, 2009 р. – 0,9 %, 2010 – 0,8 %, березень 2012р. – 0,6%); галузь машинобудування внаслідок кризи знизилася з 13,7 % у 2007 р. до 10,6 % у 2009 р., проте, починаючи із 2010 року по березень 2012 року, помітне невелике зростання до 10,9 % [12] однак ця галузь знаходиться на рівні майже у три-чотири рази нижчому, ніж в економічно розвинутих країнах; обсяг і структура капітальних вкладень не в змозі вирішити проблему зношеності основних засобів, яка досягла більше 50 % [13]. Такою тенденція в розвитку промисловості, що утворилась внаслідок деформації у реальному секторі виробництва – між галузями паливно-енергетичної, сировинної та напівфабрикатної зорієнтованості й виробництвом кінцевої наукоємної продукції; перевантаження економіки галузями важкої промисловості (металургійне виробництво); високий ступінь залежності національної промисловості від імпорту енергоносіїв, продукції високоточного машинобудування, від кон'юнктурних коливань на ринках збуту металургійного виробництва, сировини; технічна відсталість галузей виробництва та низькі показники використання високих технологій; застарілі основні фонди у базових галузях української промисловості; переважно сировинна галузева спеціалізація національного виробництва тощо [14], усе це ще раз доводить той факт, що Україні необхідно здійснити модернізацію економіки шляхом впровадження структурно-інноваційних зрушень у промисловості.

Слід зазначити, що серед країн ЄС мінімальні показники інноваційної активності мають Португалія – 26 % і Греція – 29 %, проте навіть ці показники удвічі вищі, ніж в Україні. А порівняно з країнами-лідерами, такими як Нідерланди (62 %), Австрія (67 %), Німеччина (69%), Данія (71 %) та Ірландія (74 %), цей розрив з Україною збільшується майже у п'ять разів [15]. Проте, не дивлячись на світову тенденцію інноваційної активності, в Україні відбуваються позитивні зміни в рівні розвитку інноваційних процесів промисловості, про що свідчать показники таблиці 3.

Таблиця 3

Інноваційні процеси у розвитку промисловості України

Показники	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Частка промислових підприємств, що впроваджували інновації (% до загальної кількості обстежених)	8,2	10,0	11,5	10,8	10,7	11,5	12,8
Впровадження нових технологічних процесів	1808	1145	1419	1647	1893	2043	2510
Освоєно виробництво інноваційної продукції (найменувань)	3152	2408	2526	2446	2685	2408	3238

Частка реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої продукції (%)	6,5	6,7	6,7	5,9	4,8	3,8	3,8
---	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Джерело: офіційний сайт Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.ukrstat.gov.ua>

Аналіз засвідчує, що в 2011 році, порівняно з попередніми роками, спостерігається позитивна тенденція в частці промислових підприємств, які впровадили інновації, також спостерігається помітне зростання в кількості впроваджених нових технологічних процесів та освоєної інноваційної продукції на виробництві. Показники 2011 року, порівняно до попередніх років свідчать про те, що модернізація економіки здійснюється шляхом впровадження структурно-інноваційних зрушень [16], доцільність яких в економіці сучасної України пов'язана із проведенням системної структурно-інвестиційної та інноваційної політики, яку повинна активно та послідовно продовжувати впроваджувати держава та її власні інститути в господарське життя на всіх його рівнях. Структурно-інноваційна політика держави складається із обґрунтування цілей та інноваційного характеру структурних зрушень або перетворень, визначення механізму ефективного розвитку й соціально-економічного зростання на основі акумуляції інвестиційних засобів для організації виробництва й використання інноваційних технологій, товарів і послуг [17].

Ще одним позитивним моментом у розвитку інноваційної діяльності є схвалена Урядом Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні, мета якої – формування засад переходу на інноваційну модель розвитку економіки. Передбачено її виконання у 2011 – 2015 роках двома етапами [18].

Програмою передбачено надання державної підтримки в реалізації інвестиційних та інноваційних проектів; визначено форми надання такої підтримки, а також встановлено критерії відбору відповідних проектів.

У рамках реалізації цієї програми для пріоритетних напрямів інноваційної діяльності у 2011 році зроблено такі зрушення :

1) введено в дію першу в Україні виробничу дільницю з промислового виробництва наногетероструктур різного призначення для створення якісно нової високотехнологічної продукції (надыскравих світлодіодів, концентраторних сонячних батарей та потужних НВЧ транзисторів);

2) розширено модельний ряд котлів на ТОВ «Газотрон-Влатава» у м. Рівне. Котли використовують систему спалювання і техніку автоматичного керування німецької фірми Öko-Therm з використанням у якості палива біомаси: кори дерев, тирси, трісок, шишок, соломи, полови, стебел кукурудзи, стебел рапсу, стебел та лушпиння соняшнику, шкарлупи горіхів, торфу, листя дерев;

3) створено ряд інтелектуальних паралельних програмно-технічних комплексів «ІНПАРКОМ» для вирішення складних і надскладних завдань науки та інженерії (на Державному науково-виробничому підприємстві

«Електронмаш», м. Київ, разом з фахівцями Інституту кібернетики ім. В. М. Глушкова НАН України);

4) розроблено автоматизовану станцію очищення виробничих стоків (на ДНВК «Київський інститут автоматики» разом із Інститутом біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України). До переваг такої станції можна віднести фізико-хімічний метод очищення, який (порівняно з біологічним) дозволяє скоротити витрати на електроенергію, підвищити якість очищення, зменшити розміри станції та істотно знизити капітальні витрати;

5) розроблено та впроваджено високоефективну технологію для ультратонкого розмелу енергетичного вугілля. Її застосування дозволяє суттєво підвищити теплову ефективність, значно скоротивши при цьому викиди забруднюючих речовин в атмосферу;

7) реалізовано інноваційно-інвестиційний проект з промислового виробництва полікремнію (ПАТ «Запорізький завод напівпровідників»);

8) впроваджено технології промислового виробництва елементів, модулів та систем сонячної електроенергетики (ПАТ «Квазар», м. Київ).

Також продовжують роботи з модернізації виробництва металургійні підприємства. Збудовано установку вдування пиловугільного палива у горн на всіх доменних печах ПАТ «Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча», що забезпечить скорочення витрат на виробництво однієї тонни чавуну. Завершено тестові випробування новоствореного електросталеплавильного комплексу з виробництва круглої трубної і колісної безперервнолитої заготовки у Дніпропетровській області, що сприятиме впровадженню енерго- та ресурсозберігаючих технологій, зменшенню викидів у навколишнє середовище та безпосередньо забезпечить створення близько 500 нових робочих місць.

Висновки. Ефективне функціонування економіки можливе за умови створення адекватної інфраструктури, конкурентного середовища, відповідних інституціональних форм, законодавчого забезпечення модернізаційних процесів. Насамперед, йдеться про формування адаптованих до умов економічної модернізації податкової, фінансової, банківської систем, адміністративно-правових структур на рівнях державного й економічного управління.

Найбільш ефективним інструментом дослідження структури економіки і практики її реформування та досягнення модернізації виступає поняття «структурно-інноваційні зрушення», тому що воно здатне характеризувати процеси кардинальних зрушень у структурі економіки, які повинні супроводжуватися інноваційними кінцевими результатами – новими товарами, послугами, технологіями, засобами праці, галузями, видами професій тощо.

Для активізації структурно-інноваційних зрушень у промисловості та зростання конкурентоспроможності економіки України держава має сприяти забезпеченню гарантованого попиту на внутрішньому ринку на продукти інноваційної діяльності. Складовою цього процесу має стати перехід переважно до програмно-цільових методів управління, застосування практики диференційованого (селективного) підходу до державної підтримки науково-

дослідних програм; введення змішаного (бюджетного й позабюджетного) фінансування; розширення кола державних замовників на продукти інноваційної діяльності тощо. В Україні доцільно використати досвід розвинутих країн світу щодо підтримки структурних зрушень на рівні національної промисловості за допомогою активізації інноваційно-інвестиційних процесів та задіяння для цього системи дотацій, субсидій, податкових пільг, податкових канікул, грантової підтримки інноваційних процесів тощо.

Все вищевикладене свідчить, що для реалізації моделі економічної модернізації потрібна значна концентрація різноманітних ресурсів. У цьому процесі одне з провідних місць належить політиці залучення зовнішніх джерел фінансування української економіки.

Список використаних джерел

1. Ермаханова С.А. Теория модернизации: история и современность / С.А. Ермаханова // Актуальные проблемы социально-экономического развития: взгляд молодых ученых. – Новосибирск. – 2005. – Разд. 2. – С. 233–247.
2. Хинтингтон Э. Политический порядок в меняющемся обществе – Э. Хинтингтон . – М., 1996. – 178 с.
3. Гражевська Н.І. Економічні системи епохи глобальних змін– К.: Знання, 2008. – 431 с.
4. Михальченко Н. Украинское общество: трансформация, модернизация или лимитроф Европы? – К., 2001.
5. Штомпка П. Социология социальных изменений / П. Штомпка. – М: Аспект Пресс, 1996. – 359 с.
6. Качала Т.М. Модернізація як необхідна умова економічної відбудови національної соціально-економічної системи / Т.М. Качала // Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту. – 2011. – № 2.
7. Белокрылова О.С. Перспективы посткризисной модернизации экономики России / О.С. Белокрылова, А.А. Бочков // Экон. Вестн. Ростов. гос. ун-та. – 2008. – Т. 6. – № 4. – С. 36–44.
8. The Global Competitiveness Report 2010-2011. – World Economic Forum, 2011. – Режим доступу: // www.weforum.org
9. Гражевська Н.І. Конкурентоспроможність національної економіки в контексті сучасної парадигми модернізації / Н.І. Гражевська // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2011. – Випуск 25. – С. 6–13.
10. Мамедов О.Ю. // Модернизация российской экономики может иметь только глобализационную направленность! / О.Ю. Мамедов// Экон. вестн. Ростов.гос.ун-та. – 2009. – Т.7, № 3. – С. 5–9.
11. Мамедов О.Ю. // Модернизация – девиантная модель экономического роста? / О.Ю. Мамедов //Экон. вестн. Ростов.гос.ун-та. – 2010. – Т.8, № 1. – С. 5–12.
12. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

13. Новий курс: реформи в Україні. 2010–2015: нац. доп. / за заг. ред. В.М. Гейця [та ін.]. — К. : НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
14. Білий О.І. Роль держави у стимулюванні інвестування структурної модернізації національного господарства України / О.І. Білий // Вісник Донецького університету, СЕР.В: Економіка і право, спецвип., Т.2. – 2011. – С. 273–277.
15. Концепція Державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011-2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.in.gov.ua/index.php?get=news&id=2707>.
16. Мамалуй О.О. Модернізація як системний засіб виходу країн з перехідною економікою із сучасної світової кризи / О.О. Мамалуй // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. – Вип. 253: в 7 т. – Т. I. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. – С. 75–81.
17. Мамалуй О.О. Структурно-інноваційні зрушення в економіці України як шлях до забезпечення економічної безпеки / О.О. Мамалуй // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — Вип. 240: в 5 т. – Т. IV. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2008. – С. 1054–1060.
18. Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/389-2011-%D0%BF>

Подано до редакції 07 вересня 2012 року

Руженская Т.Н.

Содержание процесса модернизации украинской экономики

В статье исследована сущность процесса модернизации, разные подходы к определению понятия модернизация. Проведен анализ уровня инновационных процессов в развитии промышленности Украины и уровень привлечения иностранных инвестиций в процесс модернизации экономики страны.

Ключевые слова: модернизация, процесс модернизации, инновация, конкурентоспособность, инновационные процессы

Ruzhenska T.M.

Content of the modernization of the Ukrainian economy

The essence of the process of modernization, different approaches to the definition of modernization are considered. The analysis of innovation processes in the industrial development of Ukraine and the level of foreign investment in the modernization of the economy are made.

Key words: modernization, the process of modernization, innovation, competitiveness, innovation processes

Руженська Тетяна Миколаївна – здобувач кафедри податків та оподаткування Національного університету ДПС України.

УДК 332.1

Серебрянська Д.М.

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ФОРМУВАННЯ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ НА СФЕРУ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ ТА СФЕРУ РОЗПОДІЛУ ФУНКЦІЙ МІЖ ОРГАНАМИ ВЛАДИ

У статті проведено розподіл наукових поглядів економістів на сферу організації місцевих фінансів та сферу розподілу функцій між органами влади I та II пол. XIX ст. Здійснено інтерпретацію наукових позицій вчених щодо організації надання місцевими органами влади послуг населенню в сучасну фінансову термінологію.

Ключові слова: *місцеві фінанси, розмежування повноваження, місцеві видатки, критерії розподілу функцій між органами влади, суспільні послуги.*

Постановка проблеми. Одним із основних завдань бюджетної політики України є впровадження децентралізації бюджетної системи, яка є базовою умовою здійснення незалежної та ефективної діяльності органів місцевої влади з однієї сторони та якісного надання послуг населенню, забезпечуючи цим належний рівень їх суспільного добробуту, з іншої сторони. А одним із головних чинників, який може забезпечити реалізацію основних засад децентралізації управління, є проведення економічно обґрунтованого розмежування повноважень між різними рівнями органів влади, який на практиці має багато недоліків та, відповідно, негативно впливає на загальний стан міжбюджетних відносин. Вивчаючи історичний розвиток теоретичних засад такого розмежування, можна знайти ті пропозиції економістів класиків, які, можливо, з деяки причин були непомічені чи здавалися недоцільними у своєму застосуванні, а в теперішніх умовах, удосконалившись, можуть призвести до позитивних зрушень у вирішенні питання проведення обґрунтованого розподілу видаткових повноважень між органами влади.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Перші згадки про місцеві фінанси можна знайти в працях відомих економічних класиків, таких як А. Сміт, Д. Рікардо, К. Рау, Д. Мілля, Ж.-Б. Сея, К. Роттек, Баушмарк, К. Мальхус, К. Штейн, Л. Штейн та ін. У своїх працях вони досліджували господарство територіальних громад, відзначали необхідність надання їм автономії. Окремим напрямом дослідження цих та інших вчених XVIII-XIX ст. було вивчення доходів і видатків місцевих союзів[7], місцевого оподаткування [2, с.36]. Але в їхніх роботах не запропоновано визначення сутності й ролі місцевих фінансів. Вони були, деякою мірою, поверхневими, порівняно з наступними дослідженнями.

У другій половині XIX – на початку XXст. були перші спроби визначення сутності бюджетів місцевих союзів, місцевих фінансів, їх місця у державних фінансах; також спостерігаємо перші спроби визначення рівня влади, який повинен здійснювати видаткові повноваження в працях: В. Лебедевої, І. Озерової, В. Твердохлебова, Д. Львова, М. Цитович, К. Еєберг, К. Умпфенбах, Ф. Бергіус, Р. Гнейст, А. Вагнер, Р. Масгрейв та ін.